

standens Brug, efter at denne Bytning er foretaget, som forinden, saa har den høitærede Minister Ret i det, han sagde, og saa kan der ikke siges Noget imod denne Ordning, men det er netop Sagen, at den høitærede Minister gjør det muligt for Besidderen at inddrage Halvdelen af det Kvantum Jord, hvorom der her er Tale og at give i Bytte Jord, som ligger fjernt fra ham, for Jord, som ligger tæt op til hans Hovedgaard.

G. Petersen: Jeg skal blot ligeoverfor min ærede Nabo's (S. N. Hansens) Bemærkning tillade mig at anføre, at jeg ikke forstod den høitærede Ministers Uttringer saaledes, som om det var en ligefrem Selvfølge, at han skulde bevilge saadanne Andragender. Jeg tror netop, der maa ligge i Bevillingsforhold Ret saavel til at meddele som til at afflaa Bevillingen, og saaledes har man ogsaa opfattet Sagen i den paagjældende Egn; denne Bevillingsmyndighed har man betragtet som en Mønt, paa hvis Uvers der staar: Ret til at bevilge, medens der paa den modsatte Side staar: Ret til at negte. Jeg skal da i den Retning bemærke, at disse Forhold ikke ere saa ganske usædvanlige. Jeg veed ikke med Bestemthed, om det var under den nuværende høitærede Indenrigsminister, men det er ikke længe siden, at der var et saadant Andragende fra en anden Godseier i Svendborg Amt; man er slet ikke saa utilbøjelig til at foretage saadanne Transaktioner, naar man har Fæstegods. Det var, saa vidt jeg erindrer, fra Godset Ravnholmt, at der kom et Andragende om at flytte Fæsteforpligtelsen fra en nærliggende Fæstegaard over til en Selveiergaard. I dette Tilfælde fandt Ministeren, at Forholdet var altfor forunderligt, og Bevillingen blev negtet. Det er altsaa ikke noget saa aldeles Usædvanligt, at en saadan Tillæbelse bliver negtet.

Indenrigsministeren: Jeg har nærmest begjært Ordet i Anledning af det historiske Tilbageblik, som det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds (S. N. Hansen) gav. Han mente at Godseierne skyldte Staten at efterkomme eller i alt Fald at hjælpe dens Formaal frem, af Hensyn til den Hjælp, der i sin Tid var givet Godseierne af Staten, og han pegede navnlig med Hensyn dertil paa de Laan, som bleve ydede en Del af Landets Godseiere, saa vidt jeg mindes i 1821 og 1822, og som tilbøds bleve tilbagebragte ved det Laan, vi endnu have. Jeg vil da først

bemærke med Hensyn til hans Udtalelse om Bremerholm og om Volt og Tern, at dette i alt Fald den Gang ikke var for Godseiernes Skyld, at denne Foranstaltning skete, nei, det var en offentlig Interesse, der forelaa, det skete saavel for at holde Fæstegaardene oppe som for fra Statens Side at yde Godseierne en Hjælp, rigtignok en Hjælp af den Beskaffenhed, at Regeringen maatte høre, at den hjalp dem fra Dynen i Galmen. Thi hvorfor gjorde Staten det? Den gjorde det, fordi man saa, at naar man tog den eneste Mand bort, der i den Tid var i Stand til at betale for Bønderne, fik man ingen Verdens Ting ind af det hele Landbrug. Man saa meget godt, at Godseierne bleve pafiste op af Bønderne, og derfor var det, at man i den Tid (Uf-brydelse) . . . Ja, mine Herrer, det er den historiske Sandhed; de høstede saa daarlig, at naar Fastelavn kom, havde de ikke et Straa mere, og saa maatte de med Heste og Kreaturer op paa Gaarden for at disse ikke skulde dø, indtil de skulde bruge dem igjen om Foraaret. Som Følge deraf var det i Statens Interesse, at den søgte at hjælpe Godseieren til at holde det gaende nogenledes; men, jeg gjentager det, det var en Hjælp fra Dynen og i Galmen, thi Resultatet deraf blev, at i de nærmeste 10 Aar gif de allerfleste Godseiere, som overhovedet kunde gaa i Stykker, fra deres Godser til Armød, saaledes at der er meget faa af de Familier her i Landet, der sidde paa de nuværende Godser, som ere ældre paa Gaardene end 1820. Det ærede Medlem vil ikke glemme, at i Lidsrummet fra 1826 til 1836 gif den allerførste Del af Landets Godser over til Statskassen som Betaling for resterende Skatter ikke alene af Hovedgaardene, men ogsaa af Bøndergodset, thi disse sidste Skatter maatte selvsjælgelig dengang udredes af Godseieren. De Gæste, der slap, vare de, der ikke kunde angribes, Lehnbesidderne, Stamhusbesidderne, det vil sige dem, der ikke eiede Godserne med nogen privat Eiendomsret, men paa meget faa Undtagelser nær, blev Staten nødsaget til at overtage alle Andres Godser paa Grund af den Hjælp, disse havde faaet, da de ikke kunde betale Renter. Eierne maatte gaa fra deres Godser og vandrende omkring som Beklere. Ja, mine Herrer, skjøndt jeg ikke er nogen gammel Mand, har jeg ikke set faa af dem ved mine Døre som Liggere (S. N. Hansen: Ja, og Bønderne ved Træhesten!). Ja, det er muligt, at Bønderne ved Træhesten, men den Træhest, Godseierne rebe derved, at de bleve smidte ud af deres Stilling, var sandelig ikke behageligere end Bøndernes.